

**Λογοτεχνία
Κοινού Κορμού
Β΄ Λυκείου**

**Ποιήματα της
Γενιάς του '70**

(συμπληρωματικό διδακτικό
υλικό)

Σεπτέμβριος 2016

- i. **Γιώργης Παυλόπουλος, *Τα αντικλείδια*, Αθήνα, Στιγμή, 1988**
 - Γιώργης Παυλόπουλος, «Ο ποιητής και το φεγγάρι», «Η στάχτη», 16, 34-35
- ii. **Γιώργης Παυλόπουλος, *Λίγος άμμος*, Αθήνα, Νεφέλη, 1997**
 - Γιώργης Παυλόπουλος, «Της γύφτισσας», 18-19
- iii. **Νάσος Βαγενάς, *Περιπλάνηση ενός μη ταξιδιώτη*, Αθήνα, Κέδρος, 1986**
 - Νάσος Βαγενάς, «Η τέλεια τάξη», 17
- iv. **Γιώργος Μαρκόπουλος, *Ποιήματα (1968-2010)*, Αθήνα, Κέδρος, 2014**
 - Γιώργος Μαρκόπουλος, «Ο πατέρας μου ήθελε να φτιάξει ένα σπίτι», «Ωδή στον παίκτη της ΑΕΚ και της Εθνικής Χρήστο Αρδίζογλου», 57, 81-83
- v. **Γιάννης Βαρβέρης, *Άκυρο θαύμα (1996): Ποιήματα, τόμος Α΄: 1975-1996*, Αθήνα, Κέδρος, 2000**
 - Γιάννης Βαρβέρης, «Παίζουμε τους ζωντανούς;», 393
- vi. **Μιχάλης Γκανάς, *Γυάλινα Γιάννενα: Ποιήματα Α΄: 1978-2012*, Αθήνα, Μελάνι, 2013**
 - Μιχάλης Γκανάς, «Χριστουγεννιάτικη ιστορία», 102-104
- vii. **Αντώνης Φωστιέρης, *Σκοτεινός έρωτας: Ποίηση 1970-2005*, Αθήνα, Καστανιώτης, 2008**
 - Αντώνης Φωστιέρης, «Διονυσίου Αιγινήτου 46», 64
- viii. **Αντώνης Φωστιέρης, *Η σκέψη ανήκει στο πένθος: Ποίηση 1970-2005*, Αθήνα, Καστανιώτης, 2008**
 - Αντώνης Φωστιέρης, «Ομοίωμα κελαηδισμού», 243
- ix. **Αργύρης Χιόνης, *Ό,τι περιγράφω με περιγράφει*, Αθήνα, Γαβριηλίδης, 2010**
 - Αργύρης Χιόνης, «Ο Νυχτοφύλακας», 10
- x. **Αργύρης Χιόνης, *Λεκτικά τοπία: Η φωνή της σιωπής*, Αθήνα, Νεφέλη, 2006**
 - Αργύρης Χιόνης, «Ένας λύκος αισθηματίας», 257

Ο ποιητής και το φεγγάρι

Χαιρετισμός στον Jorge Luis Borges

Κοιμάται και το φεγγάρι τον κατέχει.

Είναι ο δρόμος μέσα στο φεγγάρι
ένα σακούλι κόκαλα και τ' άλογο.
Είναι το τούλι της αγάπης του
η σάρκα της ο άμμος κι η ερημιά.
Είναι το λασπωμένο πρόσωπο της Άρτεμης
κι ο Αλφειός κατεβαίνοντας ανάμεσα στ' αηδόνια.
Είναι το φοβερό φαράγγι που κανείς δεν το πέρασε.
Είναι τ' άχερο του Χρόνου που πέφτει αιώνια
στη θάλασσα της λησμονιάς. Είναι το αναπότρεπτο:
η τελευταία φορά που θα ιδείς το φεγγάρι χωρίς να το ξέρεις.

Και βέβαια δεν είναι τίποτα απ' όλα τούτα.
Είναι μονάχα το ποίημα που πέρασε στον ύπνο του
και μάταια θα παλεύει να το θυμηθεί μετά
κι όταν ακόμη θα το έχει φτάσει σε τούτη τη γραφή.

Γιώργης Παυλόπουλος, *Τα αντικλείδια*, Αθήνα, Στιγμή, 1988, 16.

Η στάχτη

Στη Μήτσα

Φύσαγε ο αγέρας
ανέβαζε τη στάχτη τους
την πήγαινε στον ουρανό
φοβόταν εκείνη φοβόταν
ουά φοβιτσιάρα τής φώναζε.

Πάψε τρελέ τού έλεγε
δεν είμαστε πια στη γη
δεν έχουμε πια δέρμα
δεν έχουμε μαλλιά
δεν έχουμε μήτε μάτια.

Γίναμε στάχτη τής έλεγε
όμως με βλέπεις και σε βλέπω
και μένει ακόμα η αγάπη
που δεν μπορεί να γίνει στάχτη
και μένει ακόμα η αγάπη.

Είμαι η στάχτη σου τού έλεγε
και είσαι η στάχτη μου
μα πού ανεβαίνουμε πού πάμε
κι όλο φυσάει κι όλο σε χάνω
ουά φοβιτσιάρα τής φώναζε.

Πάψε τρελέ τού έλεγε

Γιώργης Παυλόπουλος, *Τα αντικλείδια*, Αθήνα, Στιγμή, 1988, 34-35.

Της γύφτισσας

Στην Ανθή

Είπα σε μια Γύφτισσα
θέλω να γίνω γύφτος
να σε πάρω

Μπορείς μου λέει να φας για βράδυ
χόρτα πικρά χωρίς αλάτι
κι έπειτα να πλαγιάσεις;

Μπορώ της λέω

Μπορείς μου λέει να πλαγιάσεις
χωρίς να κλαις από το κρύο
πάνω στην παγωμένη λάσπη;

Μπορώ της λέω

Μπορείς μου λέει πάνω στη λάσπη
να μου ανάψεις το κορμί
και να το κάνεις στάχτη;

Αυτό κι αν το μπορώ τής λέω

Μπορείς μου λέει τη στάχτη μου
να τη ρίχνεις στο κρασί σου
για να μεθάς πολύ, να με ξεχνάς;

Όχι αυτό, δεν το μπορώ της λέω

Γύφτος δε γίνεσαι μου λέει.

Γιώργης Παυλόπουλος, *Λίγος άμμος*, Αθήνα, Νεφέλη, 1997, 18-19.

Η τέλεια τάξη

Ο αθόρυβος στόμφος της παπαρούνας με γοητεύει.

Το ίδιο κι η ανεμόσκαλα της φωνής ενός ιεροκήρυκα
την Κυριακή.

Επίσης: ο ήχος της βραδινής βροχής πάνω στις
μελανές μεμβράνες του Νοεμβρίου.

Νιώθω ονειρώδες το θέαμα του πανηγυρισμού των
φιλάθλων τη στιγμή της ισοφάρισης στον αγώνα
ΠΑΟΚ-Παναθηναϊκού (ο Τερζανίδης στο 90' με
καρφωτή κεφαλιά).

Τα λαμπερά πουλιά. Ο γλιστερός κατήφορος στη
Βέροια. Η πολυθρόνα δίπλα στο καλοριφέρ. Γαρύ-
φαλα...

Ζεστή καμπύλη της σελήνης: είσαι αναντικατάστατη.

Θάνατε: είσαι η μεταξωτή φόδρα του φωτός.

Νάσος Βαγενάς, *Περιπλάνηση ενός μη ταξιδιώτη*, Αθήνα, Κέδρος, 1986, 17.

Ο πατέρας μου ήθελε να φτιάξει ένα σπίτι

Ο πατέρας μου έφαγε μια ζωή για να φτιάξει ένα σπίτι.
Απογεύματα, Κυριακές στο κουζινάκι
χωρίς ένα γλυκό ή ένα καφενείο.
Όταν πέθανε άφησε ένα χορταριασμένο στρατί,
ένα χτίσμα δίχως κουφώματα, δίχως σοφάτια, χρόνια...
Αλλάξαν οι καιροί που λέει κι ο λαός,
πράγματα διάφορα συνέβησαν,
χαθήκαμε με τον αδελφό μου,
μάθαμε πως πέθανε κι ο πατέρας...

Γι' αυτό λοιπόν το βράδυ σε κοιτώ τόσο βαθιά στα μάτια.
Είναι μήπως ζήσω εγώ την ταπεινή θαλπωρή
που εκείνος δεν έζησε.

Γιώργος Μαρκόπουλος, *Ποιήματα (1968-2010)*, Αθήνα, Κέδρος, 2014, 57.

Ωδή στον παίκτη της Α.Ε.Κ. και της Εθνικής Χρήστο Αρδίζογλου

Από το ότι, ορμώμενος, τα χρόνια περνούν γρήγορα
και αυτό το βρίσκω πικρό και άδικο
και από το ότι ο ποιητής παλαιότερα Δικταίος Άρης
εκράτησεν ως αφιλοκερδής τεχνίτης
στην πενιχρή αθανασία του
τον άλλοτε σπουδαίο παίκτη της ποδόσφαιρας
Ηλία, υιόν του Υφαντή - του Ολυμπιακού Πειραιώς -
τονίζοντας τα κάλλη του και την ευμορφιά του
παράλληλα με τον μακαρισμό ευτυχισμένος (να 'ν') ο Πειραιάς
που έχει φορτώσει τόσες απ' τις ελπίδες του
πάνω σε τέτοια αγόρια
θα υμνήσω και εγώ με τη φτωχή την πένα μου
τον ιδιόρρυθμο πλην όμως φιλότιμο χαρακτήρα
του παίκτη της ΑΕΚ και της Εθνικής Χρήστου Αρδίζογλου.

Θα υμνήσω, γιατί το παιδί αυτό
από τις ταπεινές τις γειτονιές του Περισσού προερχόμενο,
της Ριζουπόλεως και της Σαφράμπολης,
ήταν το μόνο από πολλούς άλλους
που παρά την υπεροψία της νεότητάς του
εκράτησεν ενός λεπτού στα μυστικά σιγή
για όσους βετεράνους δεν επέτυχαν το γκολ σε κρίσιμη στιγμή
απορρίπτοντας έτσι ακόμα και το θάνατο,
μια και αγνόησε όλους αυτούς τους αθλητές
που τώρα βρίσκονται στο χώμα.

Θα υμνήσω.

Γιατί το παιδί αυτό κατεβαίνοντας -όπως προείπα-
από τους καλύτερους αέρηδες,
ήταν το μόνο που πάντα με εύστροφες κινήσεις
επετύγχανε την εκπόρθηση της αντίπαλης εστίας
σε ξένα γήπεδα προπάντων
κάνοντας έτσι να ακουστεί ανά την υφήλιο

το όνομα της μικρής πατρίδας μας,
ενώ συνάμα εχάριζε, λέγω εχάριζε, με την πράξη του αυτή
μα ολοφώτεινη νύχτα Χριστουγέννων
στους αστέγους της πλατείας Ομοιοίας.

Ω, δεν μπορώ να φαντασθώ το γήρας
στα αλογίσια πόδια του παίκτη Χρήστου Αρδίζογλου.
Δεν μπορώ να φαντασθώ την ώρα
που τα παπούτσια του θενά κρεμάσει, θα φύγει από τα γήπεδα,
θα σταδιοδρομήσει ως επιχειρηματίας ή χωροφύλαξ έστω
και θα βρεθεί υπό μετάθεσιν στην Αταλάντη.
Στην Αταλάντη και πάλι λέγω
όπου το παιδί του, μη γνωρίζοντας από γήπεδα, «αστέγους»,
φιστίκια-αστέρια στα πανέρια των μικρών του σινεμά
θα γράφει στις εκθέσεις του:
«Ο πατέρας μου εγεννήθη εις την Αθήνα.
Έρθε εδώ λόγω της φύσης της δουλειάς του,
όπου μεγάλωσα κι εγώ».

Τιμή και δόξα στον παίκτη Χρήστο Αρδίζογλου,
που θα σηκώσει για άλλη μια φορά, τελεσίδικα πια,
όπως ο τρελοί τους επιταφίους των νεκροταφείων,
την ασήκωτη μοναξιά μας, και θα φύγει.

Γιώργος Μαρκόπουλος, *Ποιήματα (1968-2010)*, Αθήνα, Κέδρος, 2014, 81-83.

Παίζουμε τους ζωντανούς;

Ξαπλώνω απόψε πάλι στη μεριά σου.

Και με φωνάζω από το διπλανό δωμάτιο
μ' αγκαλιάζω μέ φιλάω
είμαι περήφανος για τους βαθμούς σου
το Σάββατο θα πάμε σινεμά
την Κυριακή θα φάμε έξω
και σε σφίγγω στη σκιά μου
αυτήν που έχω στους πνεύμονες
και δε θα σε προλάβουν
μονάχα μην υποπτευθείς
γι' αυτό
ανάβω και τσιγάρο:
-Μπαμπά, πάλι τσιγάρο;
μ' ακούω να λέω
αλλά δεν ξέρω πια
ποιος απ' τους δυο
καπνίζει
και ποιος κλαίει.

Γιάννης Βαρβέρης, *Άκυρο θαύμα (1996): Ποιήματα, τόμος Α': 1975-1996*, Αθήνα, Κέδρος, 2000, 393.

Χριστουγεννιάτικη ιστορία

Κάθεται μόνος
και καθαρίζει τ' όπλο του δίπλα στο τζάκι.
Κανείς δε θά 'ρθει και το ξέρει,
κλείσαν οι δρόμοι από το χιόνι, σαν πέρυσι,
σαν πρόπερσι, Χριστούγεννα και πάλι
και τα ποτά κρυώνουν στο ντουλάπι.
Το τσίπουρο στυφό, το ούζο γάλα
και το κρασί ραγίζει τα μπουκάλια.
Εκείνη τρία χρόνια πεθαμένη.

Κάθεται μόνος του δίπλα στο τζάκι,
δεν πίνει, δεν καπνίζει, δε μιλάει.
Στην τηλεόραση χιονίζει,
το στρώνει αργά στο πάτωμα και στο τραπέζι
και στις παλιές φωτογραφίες,
γνώριμα μάτια των νεκρών,
που τον κοιτάζουν απ' το μέλλον.
Εκείνη τρία χρόνια πεθαμένη
και μόνο το δικό της βλέμμα
έρχεται από τα περασμένα.

Κοντεύουνε μεσάνυχτα
και καθαρίζει τ' όπλο του απ' το πρωί.
Πώς να του πω «Καλά Χριστούγεννα»,
ευχές δε φθάνουν ως εδώ,
δρόμοι κλεισμένοι, τηλέφωνα κομμένα,
η σκέψη αρπάζεται απ' το κλαδί της μνήμης,
μα να τρυπώσει δεν μπορεί στη μοναξιά του.
Μια μοναξιά που χτίστηκε σιγά σιγά
μ' όλα τα υλικά και δίχως λόγια.

Κοντεύουν ξημερώματα κι ακόμη
γυαλίζει τ' όπλο του δίπλα στο τζάκι
με αργές κινήσεις σα να το χαϊδεύει.
Μένει στα δάχτυλα το λάδι

αλλά το χάδι χάνεται.
Θυμάται κυνηγετικές σκηνές
με αγριογούρουνα και χιόνια ματωμένα,
πριν γίνει θήραμα κι ο ίδιος
στην μπούκα ενός κρυμμένου κυνηγού,
που τον παραμονεύει αθέατος
αφήνοντας να τον προδίδουν κάθε τόσο
πότε μια λάμψη κάνης,
πότε μια κίνηση στις κουμαριές
κι η μυρωδιά απ' τον βαρύ καπνό του.
Ξέρει καλά ότι κρατάει
μακρύκανο παλιό μπροστογεμές
γεμάτο σκάγια και μπαρούτι μαύρο.
Όταν αποφασίσει να του ρίξει
δε θα προλάβει πάλι να τον δει
πίσω απ' το σύννεφο της ντουφεκιάς του.

Αν σκέφτεται στ' αλήθεια κάτι τέτοια,
και δεν τον τιμωρώ εγώ μ' αυτές τις σκέψεις,
πώς να πλαγιάσει και να κοιμηθεί.
Λέω να γίνω πατέρας του πατέρα μου,
ένας πατέρας που του έτυχε
σιωπηλό και δύστροπο παιδί,
και να του πω μια ιστορία
για να τον πάρει ο ύπνος.

Ύπνε που παίρνεις τα παιδιά πάρε και τον πατέρα...

Ύπνε που παίρνεις τα παιδιά
πάρε και τον πατέρα· απ' τις μασχάλες πιάσ' τονε
σα νά 'ταν λαβωμένος. Όπου πηγαίνεις τα παιδιά
εκεί περπάτησέ τον, με το βαρύ αμπέχονο
στις πλάτες του ν' αχνίζει.

Δώσ' του κι ένα καλό σκυλί
και τους παλιούς του φίλους, και ρίξε χιόνι ύστερα
άσπρο σαν κάθε χρόνο. Να βγαίνει η μάνα να κοιτά
από το παραθύρι, την έγνοια της να βλέπουμε
στα γαλανά της μάτια, κι όλοι να της το κρύβουμε
πως είναι πεθαμένη.

Ύπνε που παίρνεις τα παιδιά
πάρε κι εμάς μαζί σου, με τους ανήλικους γονείς,
παιδάκια των παιδιών μας. Σε στρωματσάδα ρίξε μας
μια νύχτα του χειμώνα, πίσω απ' τα ματοτσίνορα
ν' ακούμε τους μεγάλους, να βήχουν, να σωπαίνουνε,
να βλαστημούν το χιόνι. Κι εμείς να τους λυπόμαστε
που γίνανε μεγάλοι και να βιαζόμαστε πολύ
να μοιάσουμε σ' εκείνους, να δουν πως μεγαλώσαμε
να παρηγορηθούνε.

Μιχάλης Γκανάς, Γυάλινα Γιάννενα: Ποιήματα Α': 1978-2012, Αθήνα, Μελάι, 2013, 102-104.

Διονυσίου Αιγινήτου 46

Κι εκεί που στρίβεις ξαφνικά
Το δρόμο του σπιτιού σου
Βρίσκεις στη θέση του μια τρύπα ένα βαθύ βγαλμένο δόντι
Και ο αέρας που ορμάει απ' τ' ανοιχτά παράθυρα της νύχτας
Σε πλαταγίζει στο κοντάρι μαύρης έκπληξης.

Κύριε το σπίτι μου αναλήφθηκε πριν από μένα κι έμεινα
Μια διάχυτη αίσθηση αηδίας κι άδειου
Το σπίτι φουσκωμένο ασκί αιωρείται απάνω
Χιλιάδες μάτια το πυροβολούν θα το τρυπήσουνε
Οι μεθυσμένοι άγγελοι το κατοικήσαν
Τα κόκαλά του ασπρίζουνε στην κρύα ερμιά.

Κοίτα τις ρίζες του ποτέ δε σκέφτηκα
Πως είναι από σκοτάδι και σκαμμένο χώμα
Το σπίτι το αστρικό του σώμα ταξιδεύει απάνω
Αερόστατο της φαντασίας ή της απόγνωσης
Που φέγγει ανεπανόρθωτα στην απουσία του
- Ή μήπως είναι η απουσία των πραγμάτων
Δικιά μας απουσία που καθρεφτίζεται
Στην αναχώρηση και τη φθορά των γύρω;

Ποιος αγαπάει τα υπάρχοντα
Το σύμπαν βράζει κι εξαχνούται τρέμοντας
Στις αχανείς εκτάσεις του φωτιές αιώνων
Άφατη νοσταλγία με σέρνει ως τα μεσούρανα
Το σπίτι μου α το σπίτι μου
Η μουσική ψηλώνει ως εκεί πλατύφυλλο φυτό
Στους τοίχους του αντηχούν τα τελευταία μου λόγια
Τα τελευταία τα κουρασμένα λόγια που έχω πει
- Γιατί κι εγώ αιωρούμαι πάνω από το ύψος μου
Με την ουρά του μ' άρπαξε και με σηκώνει ατσάλινος
Ο γαλαξίας των άφαντων πραγμάτων.

Αντώνης Φωστιέρης, *Σκοτεινός έρωτας: Ποίηση 1970-2005*, Αθήνα, Καστανιώτης, 2008, 64-65.

Ομοίωμα κελαηδισμού

Μέσα στο ξύλο ένα στυφό πουλί
Κελαηδάει.
Ομοίωμα πουλιού κι ομοίωμα
Κελαηδισμού. Μάλλον κοτσύφι που χτυπάει επίμονα
Το ράμφος. Να βρέχει να μην έχει
Αλλού καταφυγή και στο παράθυρο
Τσικ-τσικ σαν της βροχής τον ήχο
Μόνο δυνατότερο. Αλλά στο ξύλο μέσα
Ούτε βροχή ούτε παράθυρο. Σκοτάδι σπλάχνων
Και χυμοί ξεροί που άλλα πουλιά
Πάνω στα φύλλα στα κλαριά
Παλιότερα. Κοτσύφι ολόκληρο, για δεσ,
Πώς βρήκε πόρο να σφηνώσει
Ανέπαφο
(Ιστιοφόρο λιλιπούτειου μπουκαλιού
Απ' το στόμιο)
Κι όλο τσικ-τσικ και τσι
Με δυσανάγνωστους
Λαρυγγισμούς και
Αθέατο,

Καθώς ακούς μέσα στο θαύμα
Να εμφανίζεται συχνά ο
Θεός
 στους εκλεκτούς του.

Αντώνης Φωστιέρης, *Η σκέψη ανήκει στο πένθος: Ποίηση 1970-2005*, Αθήνα, Καστανιώτης, 2008, 243.

Ο νυχτοφύλακας

Για όσους δεν το ξέρουν, νυχτοφύλακας
δεν είναι εκείνος που φυλά τη νύχτα
– κανείς δεν σκέφτηκε ποτέ να την κλέψει–
αλλά εκείνος που φυλά τ' αστέρια μες τη νύχτα,
τ' αστέρια που πολλοί τα ορέγονται,
γι' αυτό κι ο νυχτοφύλακας,
πάντ' άγρυπνος στο πόστο του,
αδιάκοπα κοιτά τον ουρανό και τα μετρά,
ώρες ατέλειωτες, καπνίζοντας ατέλειωτα τσιγάρα,
μετρά και χάνει τον λογαριασμό και ξαναρχίζει,
καπνίζοντας ατέλειωτα μικρά αστέρια.

Τα ξημερώματα, θυμάται μόνο τους διάττοντες που χάθηκαν,
αφού του κάψαν με τις καύτρες τους το δέρμα.

Αργύρης Χιόνης, Ό,τι περιγράφω με περιγράφει, Αθήνα, Γαβριηλίδης, 2010, 10.

Ένας λύκος αισθηματίας

Διψάω γι' αγάπη πεινάω γι' αγάπη πονάω γι' αγάπη
Ουρλιάζω γι' αγάπη πεθαίνω γι' αγάπη αλλά
Είμαι ο λύκος ο κακός λύκος και δε γίνεται
Δεν είναι δυνατό τέτοια αισθήματα να έχω
Γιατί αν το μάθουνε τα πρόβατα
Θα πέσουνε να με σπαράξουν.

Αργύρης Χιόνης, *Λεκτικά τοπία: Η φωνή της σιωπής*, Αθήνα, Νεφέλη, 2006, 257.